

Beeldbegeleiding

Leer kinderen om te kijken en te luisteren naar zichzelf. Dit kan door gebruik te maken van filmbeelden en de methodiek beeldbegeleiding. Collega's die hier ervaring mee opdeden, zijn enthousiast.

Vincent Klabbers

Vincent Klabbers is als docent verbonden aan Hogeschool de Kemel in Helmond. Hij verzorgt landelijk workshops en trainingen over verschillende vormen van beeldbegeleiding. Meer informatie vindt u op beeldbegeleiding.info

Draagvlak

Meester Jan zit met zijn groep 7 in een kring. Hij zegt dat hij het wil hebben over samenwerken. Tijdens groepsworkshop beschikken de kinderen over kleurige instructiekaartjes. Daarop staan taken en rollen die belangrijk zijn bij het groepsworkshop. Deze kaartjes liggen steeds op tafel, maar daar blijft het bij. Jan benoemt dit en ziet aan de gezichten van de kinderen dat ze begrijpen wat hij

bedoelt. De kinderen zijn het er zelfs mee eens. 'Ik heb een voorstel,' zegt Jan en de kinderen luisteren aandachtig. 'We gaan, wanneer jullie dit plan goedkeuren, vanmiddag een groepsworkshop doen en terwijl iedereen aan de slag gaat, film ik hoe de samenwerking verloopt. Morgen kijken we terug naar de beelden en benoemen we samen wat er goed ging. Misschien maken we daarna plannen om onderdelen van het samen-

werken te verbeteren. Dat oefenen we dan en ik maak een nieuwe filmopname. Zo kunnen we zien of we er iets bij hebben geleerd. Je mag bovendien voor jezelf een extra doel bedenken. Dat moet wel gaan over samenwerken. Je bepaalt dan wat je zelf wilt leren. Bedenk dat samenwerken op de middelbare school en zeker daarna een belangrijke vaardigheid is. Het is de moeite waard om daar goed in te worden.'

Structuur

Meester Jan is in de kring gestart met een groepshandlingsplan op basis van de methodiek beeldbegeleiding. Hij weet dat draagvlak creëren een essentiële eerste stap is. Hij geeft kinderen zelfs de gelegenheid om op een memoblaadje aan te geven of ze wel of niet in beeld willen komen. Kinderen moeten veiligheid ervaren en het is aan de leerkracht om daarvoor te zorgen. Sterk aan deze benadering is dat de groep een gemeenschappelijke leervraag heeft en dat daarbinnen ruimte is voor persoonlijke leervragen. In het voorbeeld werkt de groep aan het verbeteren van samenwerkingsvaardigheden. Individuele kinderen kunnen daarna bijvoorbeeld focussen op de rol van de voorzitter, het notuleren of het stellen van vragen aan groepsleden. Jan vertelt ook over de organisatie: hij gaat zelf filmen, fragmenten kiezen en die een dag later aan de groep tonen.

Waarnemen als basis

In de dagen die volgen laat Jan filmbeelden zien van samenwerkingsopdrachten. Voordat hij er samen met de groep naar kijkt, biedt hij opnieuw structuur. Nu is dat in de vorm van een werkblad (te vinden op praxisbulletin.nl). De kinderen noteren individueel wat ze horen en wat ze zien voor zover dit van belang is bij het samenwerken. 'Daarna gaan we in gesprek,' zo zegt Jan, 'en ver-

tellen we elkaar wat we hebben genoteerd. We ronden het groepsgesprek af met het maken van nieuwe leervragen.'

Eigenaarschap

Gedurende het gehele traject streeft meester Jan ernaar dat de kinderen zo veel mogelijk eigenaar zijn van dit traject. Het aanbieden van filmbeelden maakt dit mogelijk. Het filmbeeld laat nooit iets zien dat niet heeft plaatsgevonden. De reflectie op het eigen handelen blijft daarom concreet. Het benoemen van wat je ziet, is zelfs bij kleuters een haalbare troef.

Jan verwijst in zijn rol als gespreksleider steeds naar het beeldmateriaal, met als terugkerende vragen 'Wat zie je?' en 'Wat hoor je?'. Natuurlijk is er eerst en vooral aandacht voor het benoemen van sterke momenten in de samenwerking tussen de kinderen. Het is belangrijk dat kinderen weten wat ze goed doen. Dat maakt ze bewust bekwaam.

Borgen

Kinderen mogen inzien dat ze na inspanning resultaten hebben bereikt. Dit geldt zeker ook voor een leerresultaat op groepsniveau. Wanneer de groep beter is gaan samenwerken, is dat reden voor collectieve trots. Op deze manier kijken en werken met de kinderen heeft een positieve invloed op de groepscohesie en dat mag gezien worden. Meester Jan heeft om die reden aandacht besteed aan de vormgeving van de nieuwe samenwerkingskaarten. Ze zijn in een flink aantal geprint op mooi papier en daarna gelamineerd. Zo, dat hebben we mooi gedaan, hebben de kinderen beslist gedacht.

Maak complimenten

over wat u ziet in het filmmateriaal

De kracht van beeld

De kinderen krijgen de ruimte om in hoge mate eigenaar te zijn van hun leerproces. De aanwezigheid van filmbeeld is daarbij cruciaal. Film kun je immers stilzetten en terugspoelen, zodat je fragmenten meerdere keren kunt bekijken. Kinderen leren om beter waar te nemen en te focussen op een leervraag van zichzelf en de groep. Goed kijken naar beeld maakt het mogelijk dat je antwoorden ziet en hoort op eigen vragen. 'Hebben we goed samengewerkt?' vraagt de leerkracht, en juist wanneer kinderen willen antwoorden stelt hij voor om de filmopname te starten. Wat we willen weten, is immers waarneembaar. Door dit kijken en luisteren als het ware te trainen, gaan de kinderen ook beter waarnemen wanneer het traject is afgerond en er geen camera in de buurt is. En daar is het allemaal om begonnen.

Valkuilen

Het werken met filmbeelden als middel om te coachen moet wel zorgvuldig gebeuren. Met de beste bedoelingen kunt u het doel voorbij schieten of schade berokkenen. Zijn de volgende situaties voorstelbaar?

- Als leerkracht hebt u het filmbeeld eerder gezien dan de kinderen en misschien ook meerdere keren. Het is nu de kunst om u in te houden en de kinderen niet te overspoelen met al uw waarnemingen. Laat het eigenaarschap bij de kinderen.
- Bij de introductie van het traject merkt u dat uw voorstel om te gaan werken aan verbetering van bepaald gedrag niet wordt gedragen door de groep. De kinderen zien het probleem niet dat u zo belangrijk vindt. Wees dan wijs en druk het plan er niet door. Draagvlak is echt

Kijken met kinderen

Kijken met kinderen is een begeleidingstraject dat werkt met een planmatige aanpak van leer- en werkgedrag voor een groep kinderen. Op praxisbulletin.nl vindt u de structuur van dit traject. Kijken met kinderen wordt op uiteenlopende manieren in het onderwijs toegepast. De leervragen op groepsniveau zijn heel divers. Hiernaast leest u over enkele voorbeelden:

- **Basisschool de Toverlantaarn is een reguliere basisschool. In groep 5 werken de kinderen aan het verbeteren van de werkrust en de concentratie. Het kijken en luisteren naar beeld start met het benoemen van momenten waarop het werken en leren naar wens verloopt.**

een voorwaarde. Doe over enkele weken een nieuwe poging.

- Misschien bevat het filmbeeld vooral veel voorbeelden van ongewenst gedrag. Het is dan extra moeilijk om positief te zijn. Toch moet dat de insteek zijn van het gesprek over filmbeeld. Selecteer de beste fragmenten en maak zelf als rolmodel een of twee complimenten over wat u ziet in het filmmateriaal.

Vers is beter

Al na de eerste opname kwamen Jan en zijn leerlingen op het idee om zelf nieuwe kaarten te maken die horen bij het groepswork. Zelf hebben de kinderen rollen benoemd en zijn de taken die daarbij horen genoteerd. Tijdens nieuwe groepsopdrachten lagen de zelfgemaakte

kaarten op tafel en werden ze nu ook gebruikt. En Jan? Nadat het groepshandelingsplan officieel was afgerond, zei hij: 'Wanneer ik volgend jaar een nieuwe groep heb, begin ik opnieuw met filmen. En ik laat die nieuwe groep werken aan het maken van hun eigen kaarten. Die werken pas goed als ze vers zijn en doorleefd.

Praxisbulletin.nl

Dit artikel heeft een uitbreiding op praxisbulletin.nl.

Daar zijn opgenomen:

- werkblad *Wat zie ik? Wat hoor ik?*
- structuur begeleidings-traject *Kijken met kinderen*

- Op scholengemeenschap Frans Hals gaan jongeren van een vwo-brugklas aan de slag om de effectiviteit van de gymlessen te verbeteren. De instructiemomenten verlopen tot nu toe onrustig en kosten te veel tijd. Analyse van filmbeelden brengt hen op het idee om hun leerkracht een tip te geven. Wanneer een deel van de instructie op papier staat en vooraf bekend is, kan een groter deel van de gymlessen besteed worden aan beweging.

- Op basisschool Het Roodborstje leert een groep kleuters om materialen beter op te ruimen na afloop van de speelwerktijd. In de filmopname hebben ze zelf gezien hoe scheef de boeken soms in het boekenrek staan en dat niet iedere plakpot een deksel heeft. Ze komen zelf met het idee om bij de kasten foto's op te hangen waarop een opgeruimde situatie te zien is. Een sterke vorm om een nieuw inzicht te borgen.

- De Regenboog is een school voor jongeren met aanzienlijke verstandelijke beperkingen. Ze willen nieuwe hobby's leren kennen en ontdekken waaraan ze het meeste plezier beleven. Een van de deelnemers maakt de filmopnames. Film kan ook een hobby zijn en dat komt nu mooi van pas. Op de beelden is te zien wie plezier heeft in een bepaalde activiteit. Dit helpt de jongeren om zich beter bewust te worden van wat ze leuk vinden.

